

Nông nghiệp với thành phố văn minh hiện đại

Nguyễn Thị Bích Hồng[1]

Thành phố Hồ Chí Minh năm 2005 có diện tích đất nông nghiệp là 123517 ha, chiếm **58,94%** tổng diện tích đất tự nhiên và theo Nghị quyết 10/2007/NQ-CP về xét duyệt điều chỉnh quy hoạch sử dụng đất đến năm 2010 là 98847 ha, chiếm **47,17%** tổng diện tích đất tự nhiên. Như vậy, thành phố Hồ Chí Minh có một không gian nông nghiệp, nông thôn đô thị có đặc điểm:

1. Sản xuất nông nghiệp không ổn định do sự mở rộng đô thị ra bên ngoài, Tốc độ đô thị hóa, quy hoạch đô thị, chính sách và khả năng kiểm soát sự phát triển của đô thị ảnh hưởng mạnh đến tính ổn định của nông nghiệp.
2. Đất nông nghiệp có xu thế giảm, từ năm 2000 đến năm 2005 trên địa bàn Thành phố đất nông nghiệp giảm 9193 Ha, giảm bình quân năm 1532 ha.
3. Nông nghiệp chịu nhiều ảnh hưởng của sự ô nhiễm đô thị.
4. Thành phố càng phát triển, càng tồn tại nhiều hộ nông dân sản xuất quy mô nhỏ do đất đai ngày càng thu hẹp và giá đất ngày một tăng.
5. Có nhiều lợi thế về thị trường, nông nghiệp ven đô thường phát triển các sản phẩm tươi sống tạo ra nền nông nghiệp khác biệt với đặc điểm thông thường của nó đó là nền nông nghiệp không (hoặc ít) mang tính mùa vụ.

Từ đặc trưng của nông thôn, nông nghiệp nêu trên và thực tế nông nghiệp thời gian qua cho thấy có 2 xu hướng (1) nông nghiệp suy thoái và thích ứng (2) nông nghiệp phát triển.

1. Nông nghiệp suy thoái và thích ứng là nông nghiệp ở các quận mới phát triển, Ở đây không gian nông nghiệp bị chia cắt nên khó khăn cho sản xuất; lao động bị cạnh tranh mạnh bởi hoạt động phi nông nghiệp.
2. Nông nghiệp phát triển là nông nghiệp ở các huyện, hiện nay có thể phát triển đa dạng cây trồng vật nuôi khác nhau nhưng vẫn chịu tác động mạnh của thị trường đô thị: đó là thực phẩm tươi sống và yêu cầu cao về phẩm cấp sản phẩm.

Như vậy, vẫn còn một không gian nông nghiệp trong phát triển “thành phố văn minh hiện đại”; vậy thì phát triển nông nghiệp ở đây thế nào? Theo xu hướng nào? Tiêu chí gì? cho hài hòa với phát triển chung. Các mục tiêu hướng đến và cũng là nội dung phát triển nông nghiệp trong phát triển thành phố văn minh hiện đại là:

1- Trước hết: Sản xuất nông nghiệp vẫn có tính chất của một nông nghiệp đô thị đó là phát triển sản xuất các loại rau đậu thực phẩm, trong đó chú trọng tới các loại rau trái vụ, rau sạch và rau có chất lượng cao phục vụ cho nhu cầu thành phố (kể cả phục vụ cho xuất khẩu rau tại chỗ).

Sản xuất các loại rau đậu thực phẩm vốn là loại cây trồng thích nghi trên vùng đất ngọt, lợ của Thành phố; sản phẩm công kênh và dễ hư hỏng. Việc phát triển rau đậu thực phẩm phục vụ cho nhu cầu tươi sống của Thành phố sẽ tiết kiệm được chi phí vận chuyển, đây cũng là một lợi thế của sản xuất nông nghiệp.

Sản xuất rau đậu thực phẩm còn là loại cây trồng đạt kết quả, hiệu quả kinh tế cao trên một đơn vị diện tích; tùy theo phương thức canh tác rau: trong nhà kính hoặc trồng rau thông thường, trồng rau ăn lá có thể đạt giá trị sản lượng trên 100 triệu đồng/ha/năm, đây cũng là mục tiêu phát triển sản xuất nông nghiệp để góp phần tăng trưởng ngành trong khi đất nông nghiệp giảm dần cho các mục tiêu phi nông nghiệp.

Sản xuất rau an toàn, rau sạch và rau có chất lượng cao phục vụ cho nhu cầu thành phố là nhu cầu, là đòi hỏi khi đời sống, kinh tế ngày một nâng cao và cũng là đòi hỏi trong mở cửa hội nhập.

2- Thứ hai: Phát triển hoa, cây cảnh đặc biệt là các loại giống hoa nhập nội chất lượng cao. Phát triển cây ăn quả kết hợp nhà vườn và du lịch sinh thái vườn tạo không gian thư giãn cho dân cư đô thị.

Phát triển hoa, cây cảnh cũng là sản xuất đặc thù của nông nghiệp đô thị; phát triển hoa, cây cảnh đã hình thành từ lâu và phát triển nhanh khi đời sống, kinh tế ngày càng nâng cao. Phát triển hoa, cây cảnh cũng đạt kết quả, hiệu quả kinh tế cao trên một đơn vị diện tích. Tùy theo loại hoa, mức đầu tư mà có thể đạt giá trị sản lượng vài trăm triệu đồng/ha/năm, đây cũng là mục tiêu phát triển sản xuất nông nghiệp để góp phần tăng trưởng ngành trong khi đất nông nghiệp giảm dần cho các mục tiêu phi nông nghiệp.

Phát triển cây ăn quả kết hợp nhà vườn và du lịch sinh thái vườn tạo không gian thư giãn cho dân cư đô thị cũng là một nhu cầu của đời sống kinh tế phát triển. Phát triển du lịch sinh thái vườn còn thu hút sử dụng lao động tại chỗ của nông thôn, góp phần giải quyết việc làm.

3- Thứ ba: Duy trì diện tích rừng, cây trồng lâu năm nông nghiệp cùng với diện tích công viên, cây xanh đảm bảo tiêu chuẩn đất cây xanh/người, tạo môi trường sống trong lành.

Công tác trồng mới, chăm sóc, bảo vệ rừng phòng hộ Cần Giờ, Củ Chi, Bình Chánh cùng với việc xây dựng, tôn tạo các lâm viên, công viên, khu văn hóa lịch sử, các đai rừng phân tán ven các trục lộ giao thông, các công trình thủy lợi cùng với phong trào xanh - sạch - đẹp ngày càng góp phần quan trọng trong việc cải thiện cảnh quan, sinh thái môi trường Thành phố. Những nỗ lực bảo vệ và chăm sóc rừng phòng hộ, năm 2000 đã được tổ chức UNESCO công nhận rừng phòng hộ Cần Giờ là khu dự trữ sinh quyển thế giới đầu tiên của Việt Nam .

Việc duy trì diện tích rừng, cây trồng lâu năm nông nghiệp có ý nghĩa to lớn trong việc đảm bảo tiêu chuẩn đất cây xanh/người dân ở Thành phố trong khi quy mô dân số ngày một tăng cũng là để cải thiện môi trường sống chung.

4- Thứ tư: Phát huy ưu thế khoa học kỹ thuật của Thành phố, tiếp tục phát triển cây giống, con giống chất lượng cao và là một trung tâm giống cho cả khu vực.

Phát triển cây giống, con giống chất lượng cao là khai thác tiềm lực khoa học kỹ thuật của Thành phố, cũng là mục tiêu đạt giá trị cao trên một đơn vị diện tích trong khi đất nông nghiệp giảm dần cho các mục tiêu phi nông nghiệp.

Trên đây là khía cạnh phát triển nông nghiệp trong thành phố văn minh hiện đại, đó là hướng đến một nền nông nghiệp kỹ thuật cao, đạt giá trị sản xuất cao trên một đơn vị diện tích nhằm đảm bảo tăng trưởng ngành nông nghiệp trong khi đất nông nghiệp giảm dần cho các mục tiêu phi nông nghiệp. Mặt khác, duy trì diện tích rừng phòng hộ nhằm góp phần đảm bảo tiêu chuẩn đất cây xanh/người dân ở Thành phố trong khi quy mô dân số ngày một tăng cũng là để cải thiện môi trường sống chung.

[1] Phòng Nghiên cứu phát triển-Viện kinh tế TP.HCM